

Help! Bijen op mijn balkon!

H. Koel & S. Verhoeff

‘Er zit een nestje op mijn balkon en er vliegt steeds een klein, zwart beestje in en uit, weten jullie misschien wat dat kan zijn?’, met die vraag en foto (Fig. 1) meldt Sonja Verhoeff zich op de wildebijen-website. Sinds een week is ze razend enthousiast over ‘haar bijen’ en vertelt het aan iedereen die het horen wil.

Fig. 1. Ingang bijennest. Foto Sonja Verhoeff.

Messing en groef

Sonja Verhoeff (34) blijkt een goede waarnemster. Bij haar vraagstelling gaf ze zelf ook al een suggestie nadat ze de website wildebijen.nl had bestudeerd. ‘Het is of een tubebij of een houtbij’. Maar bij de houtbij had ze gelijk al haar twijfels: het bijtje op haar balkon is klein en vrij smal. Dat het een bij was, wist ze, omdat de bij ‘dat mooie gele’ meeneemt aan haar lijf. ‘Het beestje is niet veel groter dan een huisvlieg. Omdat ze heel snel naar binnen is en weer weg vliegt, lukt het mij niet om een foto van de bij te maken’, zo schrijft ze. Op de foto die ze wel stuurt, zijn twee wit geschilderde planken te zien, die volgens het principe ‘messaging en groef’ met elkaar verbonden zijn. Doordat de groef dieper is, zit er enige ruimte. Daar is een geel kloddertje te zien, met een mooi rond gaatje. Het is de ingang van het nest op het balkon van Sonja in Roermond.

Nieuwe vriendinnen

Op de replek dat een tubebij een broedparasitaire bij is en dat die geen ‘mooi geel’ stuifmeel haalt, vindt Sonja in de vliegkalender het juiste antwoord: het moet de tronkenbij (*Heriades truncorum*) zijn. Of liever bijen, want ze heeft bezoek van twee dames die drie nestjes

gemaakt hebben. Hele slanke bijtjes en ze ontdekt hele dunne bandjes op hun bips, zoals Sonja het omschrijft. ‘Ik zit uren te turen naar de gaatjes en zo vliegt de ene aan en dan gaat de ander weer bijna op pad. Maar op de foto willen ze niet.’ Op de suggestie om eentje in een potje te vangen en die even in de koelkast te plaatsen om vervolgens een foto te kunnen maken, wordt in eerste instantie negatief gereageerd. ‘Ik ga ze niet vangen, ze mogen lekker blijven vliegen! Ik ben er best trots op, had nooit gedacht dat op mijn lege, kale balkonnetje bijtjes zouden komen.’

Fig. 2. Balkon. Foto Sonja Verhoeff.

Balkon

Het balkon meet bijna 8 m² (Fig. 2). Voor haar nieuwe vriendinnen koopt ze gelijk een plant, mooie gele Meisjesogen (*Coreopsis verticillata* cv “Zagreb”). Dierenvriend Sonja heeft katten en honden. En twee axolotls, een salamandersoort, maar alle aandacht gaat nu uit naar de tronkenbijtjes. Haar woning is een degelijke flat uit de eind jaren vijftig van de vorige eeuw. Met op het balkon nog een soort van kist waar de steenkolen voor de kachel in werden bewaard. De deksel is gemaakt van planken en die zijn nu verkozen tot nestplaats van de tronkenbij.

Om uren het komen en gaan te bestuderen, zonder dat je een goede foto kan maken, dat begint Sonja te irriteren. Een foto van alleen het kontje is niet interessant. Vandaar dat ze toch het besluit neemt om één van haar ‘vriendinnen’ te vangen en haar even in de koelkast te plaatsen om haar tot ‘bedaren’ te brengen. De koelte werkt voor het insect als een

verdoving, waardoor ze voor de foto kan poseren. Het bijtje blijft rustig zitten, genoeg tijd om een foto te maken met de smart phone. Ze vliegt na enige tijd weer weg alsof er niets aan de hand is. Nu is er geen twijfel meer mogelijk: het is een tronkenbij (Fig. 3).

Fig. 3. *Heriades truncorum*, vrouwtje. Foto Sonja Verhoeff.

Biotoop

Op de vraag naar de omgeving van de vindplaats, vist de nieuwe bijenonderzoeker gelijk een beplantingsplan op van haar woonwijk via internet. De gemeente Roermond heeft jammer genoeg in haar woonwijk diverse appel- en kersbomen vervangen voor buitenlandse bomen (Ginkgo en Liriodendron). Ook een voor insecten goede boom, de *Robinia pseudoaccacia*, is gekapt. Wellicht valt er op het gebied van kruidenrijke groenstroken iets te verbeteren? Sonja gaat het verder onderzoeken.

Gedegen metselwerk

Na vier dagen bemerkt Sonja dat de celletjes blijkbaar klaar zijn. De 'deur' van de ingang wordt zorgvuldig gesloten. Zandkorreltjes worden vermengd met de metselspecie, hars dat de tronkenbij waarschijnlijk van coniferen uit de omliggende tuinen haalt, want een dennenboom staat niet in de directe omgeving. De afstand kan niet ver zijn, zo concludeert Sonja want haar bijtjes zijn in een mum van tijd weer terug. Voor stuifmeel hoeven de bijtjes niet ver meer te vliegen. De plant die nu het balkon van Sonja kleurt geeft, valt prima in de smaak.

Volgend jaar

'Ik ben erg benieuwd hoe dit zich volgend jaar gaat ontwikkelen. Zal ik ook mannetjes kunnen ontdekken? Ik ben vast van plan om nog een kunstmatige broedplek in de vorm van een nestblok te maken. Want dit is toch geweldig, zo op je balkon?

Wilde bijen

De Tronkenbij is één van de 358 solitaire bijen die in Nederland voorkomen. Een klein, zwart bijtje waarvan de vrouwtjes een gele buikschuier hebben waarin het stuifmeel vervoerd wordt. Het is een vrij algemeen voorkomende solitaire bij die vooral profiteert van het aanbod van kunstmatige nestgelegenheden in houtblokken (diameter van de gaatjes ongeveer 3 á 4 millimeter). Daarin maakt ze broedcellen van hars. De tronkenbij komt algemeen voor in stedelijke omgeving, maar minder in het westen van Nederland. Voor meer informatie over wilde bijen kijk je op wildebijen.nl!

Summary

The author tells about someone who had little knowledge of bees, but who became enthusiastic about wild bees after having had success with raising bees of the species '*Heriades truncorum*' on her balcony.

Succesvolle voorziening voor de gewone sachembij (*Anthophora plumipes*)

Jochem Kühnen

Inleiding

Een appelkrat gevuld met leem heeft zich in de loop der jaren ontwikkeld tot een drukke kolonie van de gewone sachembij in een tuin in Beek Ubbergen.

Nestvoorziening in een appelkrat

Er vindt regelmatig bezoek van de gewone sachembij (*Anthophora plumipes*) aan onze tuin plaats door de aanwezigheid van veel bloeiend gevlekt longkruid (*Pulmonaria officinalis*). In 2008 ben ik op zoek gegaan naar een manier om deze mooie bijen aan een plekje om te nestelen te helpen. Ik vond informatie over het creëren van een steilwandje van leem en vulde een oud appelkrat met leem uit een nabijgelegen greppel. Ik liet het leem niet drogen zoals ik hier en daar wel las, maar drukte het stevig aan, waarna ik het krat op haar kant kon zetten. Op de bovenkant van het krat bracht ik vervolgens een stuk dakbedekkingmateriaal aan om de leem droog te houden (Fig. 1).